

Удзельнікі канферэнцыі прынялі звароты: "Да народаў СССР" з заклікам не паддавацца на правакацыі, не ўжываць гвалту пры вырашэльніх міжнацыянальных канфліктах, аб'яднацца ў барацьбе за перабудову; "Па пытанню пакту Молатава-Рыбентропа 1939г." з асуджэннем палітыкі падзелу сьвету, парушэньня правоў народаў і незалежных дзяржаваў таталітарнымі рэжымамі Германіі і СССР дм патрабаваньнем адменна гэтага Пакту як незаконнага.

Ф р а н к ф у р т - н а - М а й н е. 28 чэрвеня ў мясцовай газеце "Франкфуртэр Альгемайне Цайтунг" зьмешчаны матэрыял "Заклік да аўтаноміі на Беларусі":

"Паводле балтыйскага ўзору нарэшце таксама на Беларусі заснаваны аўтаномны рух, які прыняў назву "Адраджэньне" і імкнецца абстрацьць "этнічную сьвідомасьць" мясцовага насельніцтва дзеля захаваньня культуры і мовы. 400 дэлегатаў, абраныя лакальнымі ініцыятыўнымі групамі на Устаноўчы зьезд, вымушаны былі ўсё ж сабрацца ў суседняй Літве. Беларускае партыйнае кіраўніцтва, якое лічыцца асабліва артадаксальным, ня дала ім дазволу на правядзеньне Зьезду ва ўласнай савэцкай Рэспубліцы. Да руху належаць 3 дэпутаты Зьезду народных дэпутатаў; самы вядомы -- пісьменьнік Быкаў. Старшынёй быў абраны археолаг Пазьняк".

М а с к в а. У газеце "Комсомольская правда" за 9 ліпеня зьмешчаны допіс карэспандэнткі Вольгі Ягоравай "На розных мовах?..", прысьвечаны Устаноўчаму зьезду БНФ "Адраджэньне". Адрэацыямі пункта дзеля беспрадметных негатывных развагаў аўтаркі паслужыла наступнае здарэньне: "самаму нефармальнаму на сёньняшні дзень нефармалу -- сялянцы Марні Казіміраўне Крупені... на зьездзе Народнага фронту не знайшлася месца".

На самой справе 70-гадовая М.Крупене (а не Крупеня, як падае "Комсомольская правда") з вёскі Пеляса Воранаўскага раёну, запрошаная Аргкамітэтам БНФ, прысутнічала на Зьездзе як ганаровая госьця дм заклікала пра яго найлепшыя ўражаньні.

Тэндэнцыйная карэспандэнцыя В.Ягоравай прымушае нас згадаць колішнія публікацыі ў "Комсомольской правде" Я.Юферавай, дзе гэтак жа тэндэнцыйна перакручаны факты Дзвінскага ралі беларускіх суполак 1967 году. Бадай, ня варта далёкай маскоўскай газеце марнаваць сродкі і плошчу на такія вольныя "кінхальныя рэйды" сваіх журналістаў, скільніх да дэзынфармацыі й эмпірычнага маралізатарства.

● НОВЫ РАХУНАК БНФ "АДРАДЖЭНЬНЕ"

Грашовыя паштовыя пераводы просім накіроўваць на адрас: 232012, Вільнюс, ул. Жирмуну, 106. Сберегательн. каса н.м.н. 8289/059, код банка 751627, расчётны счёт 184505, сберегательная книжка н.м.н. 9671, Стеху Валентину Владиславовичу. (Рахунак адкрыты ў Літве, паколькі на Беларусі зрабіць гэта немагчыма).

Нумар падрыхтавалі Аляксей Сума, Сяргей Дубавец, Павел Жук. Адрас для карэспандэнцыі: 220113, Менск-113, абанементаўнае скрыня 327. Нагадваем, што без Ваших ахвяраваньняў выданьне "Навінаў" стане немагчымым. Меркаваньне аўтараў публікаваных матэрыялаў не абавязкова супадае зь меркаваньнем рэдакцыі і кіраўніцтва БНФ.

НАВІНЫ

БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА ФРОНТУ ЗА ПЕРАБУДОВУ "АДРАДЖЭНЬНЕ"
9--10 1989 6 жніўня.

Гэты "мёртвы" сезон адпачынкаў для Менску, для Беларусі нават вельмі "жывы". Мітынгі, забастоўкі... Але абуджэньне народу не выклікае радасьці. Бо нагадвае бялічэ абуджэньне цяжка хворага, які столькі гадоў ляжаў пад нарकोзам, у забыцьці. І усё ж лепей назіраць гэта, чымся агонію і сьмерць. Нават калі ў хворага народу ёсьць толькі адзін, самы ненадзейны, шанц.

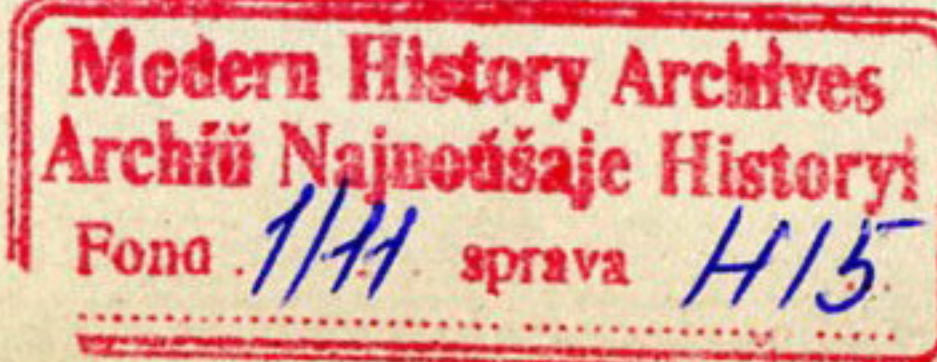
Гутаркі паўсюль пра талоны на мяса, пра тое, што доля менскага забесьпячэньня адпраўлена забастоўчыкам-гарнякам, а ім... А мы будзем есьці нашы радмыктыўныя прадукты, -- так выказаўся ў прамове на мітынгу ў Менску старшыня Сойму БНФ Зянон Пазьняк.

Гэты шматтысячны мітынг, рэпартаж зь якога пачынаецца на пятай старонцы "Навінаў", адбыўся 26 ліпеня. Дваццаць гэтых! фатальная лічба. 26 красавіка здарылася Чарнобыльская катастрофа. 26 красавіка -- дзень нараджэньня Мікалая Сьлянькова, тагачаснага 1-га сакратара ЦК КПБ... Для беларускага народу гэтыя "імяніны" 1988-га цягнуліся яшчэ з тыдзень -- калі мы, наўмысна нефармаваньня, хадзілі па першамайскіх дэманстрацыях, запаўнялі сонечныя пляжы на Дняпры, Саху, Прыпяці і цяністыя палескія лясы -- ім пакуль не даведаліся, што трэба сядзець дома і зачыніць форці...

Тры гады мы чакаем наступстваў тых "імянінаў" і верым, што абмядзэцца, што рак, лейкемія дм іншыя пшасьці абмінуць нас і нашых дзяцей, што "пахмелье" ня будзе сьмяротнае...

● ХРОНІКА

М е н с к, 28 л і п е н я. На сесіі Вярхоўнага Савета БССР выбраны новы прэзідэнт Рэспублікі -- Мікалай Дземяньцей, які працаваў сакратаром ЦК КПБ. Выбары прайшлі ў застойнай традыцыі -- без альтэрнатыўных кандыдатураў, адкрытым галасаваньнем, без аніводнае крытычнае заўвагі ў адрас прэтэндэнта, нежэ амаль па-сямейнаму. Між тым, у сваёй прамове М.Дземяньцей выявіў няздольнасьць аформіць у словах уласную думку, негатыўнасьць выказаць асабістае меркаваньне, урэшце нават гугнявасьць. На пытаньне дэпутата Г.Ерамеева пра стаўленьне да выбараў ад грамадскіх арганізацыяў, акруговых сходаў, пра адносіны да БНФ "Адраджэньне" прэтэндэнт даў зразумець, што свайго стаўленьня ня мае і што ён ня супраць нефармальнага арганізацыяў, якія не хаваюцца (?). На пытаньне, чаму ён не карыстаецца беларускай мовай (дарэчы, руская мова М.Дземяньцей таксама пакінула надзвычай цяжкое ўражаньне) новы прэзідэнт Беларусі ад-

казаў, што калі трэба (?), ён гатовы карыстацца.

Падобна, што мы зноў атрымалі кіраўніка з тых, якія ніколі не памыляюцца і ўвогуле ня маюць ніякіх недахопаў; што інтэлект рэспубліканскай улады і надалей будзе замяняцца самадавольствам. Зрэшты, новы прэзідэнт, здаецца, наогул выбраны часова...

Пакуль сесія згодна галасавала за М.Дземяньця, перад Домам Ураду разгортвалася чарговая сцена з жыцця Вандзі. А 9.00 прадстаўнікі БНФ, выконваючы даручэнне ўдзельнікаў мітынгу 26 ліпеня ў Менску і Сойму "Адраджэння", перадалі ў Прэзідыум ініцыятыўны праект Закона аб выбарах, Зварот Сойму БНФ да дэпутатаў і рэзалюцыі мітынгу. Яшчэ шэраг дакументаў дэлегацыя мелася перадаць народнаму дэпутату СССР С.Шушкевічу.

Але дарма сустрэча была прызначаная ля "параднага подъезда", пад самымі "панскімі вачыма". Не паспелі прамінуць лічаныя хвіліны, як сябры БНФ атрымалі ад падпалкоўніка МВД Старавойтава катэгарычны загад: "Очистить территорию особой зоны!". "Як ачысьціць? Што за "особая" зона?" -- адказам на гэтыя пытаньні было спецпадразьдзяленьне міліцыі, заломваньне рук і баявыя прыёмы. Міжвольным сьведкам расправы стаў народны дэпутат СССР Ю.Варонежцаў, але і ён сутыкнуўся з панска-міліцэйскай логікай: "Я вижу, что вы депутат, вот и идите на сессию, а этих я отсюда прогону". Пад час канфлікту быў затрыманы сябра Сойму БНФ Сяргей Міхноў. Яго даставілі ў Маскоўскі райадзел міліцыі, склалі пратакол і тэрмінова перадалі справу ў народны суд. Але ў судзе слуханьне справы было адкладзенае, паколькі ў пратаколе, складзеным капітанам Балашчанкам, выявіліся фактычныя, юрыдычныя і граматычныя памылкі.

Адпаведную заяву пра гэты падзеі сябры БНФ падалі ў сакратарыят сесіі. Пазьней С.Міхноў зьвярнуўся ў гарадскую пракуратуру з патрабаваньнем узбудзіць крымінальную справу супраць падпалкоўніка Старавойтава за перавышэньне ўлады згодна артыкулу 167 Крымінальнага кодэксу БССР і атрымаў накіраваньне на судмедэкспэртызу.

Цікава заўважыць, што ніводзін з дакументаў, перададзеных дэлегацыяй БНФ у Прэзідыум, ня быў распаўсюджаны на сесіі.

Н а р о ў л я. Тры гады ад жыхароў гэтага невялікага беларускага горада рэспубліканская ўлада адкуплялася "грабавымі" грашма і фармальнай дэактывацыяй. І тры гады нараўляны цярпліва чакалі сапраўднай ўвагі да іхняй Чарнобыльскай бяды. Тым часам у дзяцей разьвівалася лейкемія, павялічвалася шчытападобная залоза, у горадзе пачасьціліся інфаркты і псіхічныя захворваньні. І вось прыйшоў момант, калі ня вытрымала нават беларуская цярплівасьць. 26 красавіка ў Нароўлі адбыўся мітынг, дзе гаварылася, што на сродкі, выдаткаваныя на дэактывацыю, даўно можна было б пабудаваць Новую Нароўлю ў "чыстым" месцы; што ў заражаным радыяцыяй горадзе няма вады -- дзяцей няма дзе паміць, але замест помпавай станцыі будзеца велізарная школа мастацтваў (каму яна патрэбная, калі дзецім наогул нельга жыць у горадзе?); што ніхто не папытаўся ў людзей, ці хочаць яны тры 35 бэраў... Свае патрабаваньні нараўляны выклалі ў рэзалюцыі мітынгу. Два месяцы раённыя ўлады ўпарта ігнаравалі іхнюю рэзыцыю. У сувязі з гэтым 21 чэрвеня ў Нароўлі распачаўся стрык (забастоўка). Чатыры дні не працавалі ўсе прадпрыемствы горада. Але замест таго, каб прыслухацца да канкрэтных патрабаваньняў людзей, раённыя ўлады кінуліся шукаць завадараў і панікёраў, чым канчаткова падарвалі да сябе ўсялякі да-

У межах пэўнай мясцовасьці некалькі групаў падтрымкі могуць утвараць тэрытарыяльную (сельскую, гарадскую, раённую) Раду БНФ, вылучыўшы ў яе сваіх упаўнаважаных, выбраць кіраўніка Рады. Узаемадачыненьні Рады і групаў падтрымкі рэаглюментаваны Статутам БНФ.

Калі ва ўстанове, на прадпрыемстве, па месцы жыхарства і г.д. ужо існуюць групы падтрымкі, прыхільнікі БНФ могуць таксама ўступіць у адну зь іх, падаўшы заяву, якая разглядаецца на сходзе групы.

Рэгістрацыя новых групаў падтрымкі БНФ адбываецца:
- ва Управе БНФ (часовы адрас) -- Менск, вул. Фрунзе, 5, Дом літаратара. Тэл 36-99-72 -- Алесь Емяльянаў, Мікола Міхноўскі;

- у менскіх Радах БНФ (часовыя каардынаты) --

Заводскі р-н, тэл 41-77-20 -- Юры Лабанаў;

Маскоўскі р-н, тэл. 71-83-73 -- Сяргей Антончык;

Партызанскі р-н, тэл. 64-47-40 -- Юры Дракахруст;

Першамайскі р-н, тэл. 65-84-62 -- Уладзімер Вераб'ёў;

Савецкі р-н, тэл. 61-74-47 -- Галіна Навумовіч;

Фрунзэнскі р-н, тэл. 52-82-25 -- Генадзь Банкевіч;

Цэнтральны р-н, тэл. 66-78-76 -- Генадзь Коласаў.

Часовыя каардынаты менскіх Радаў БНФ Кастрмніцкага і Ленінскага раёнаў і каардынаты абласных, гарадскіх і інш. тэрытарыяльных Радаў "Адраджэння" будуць пададзеныя пазьней.

Вінцук Вячорка

● ШТО ДУМАЕ ПРА ГЭТА НІЛ ГІЛЕВІЧ?

Уяўная "апалітычнасьць" вышэйшага кіраўніцтва Таварыства Беларускай Мовы пачынае прыносіць яму дывідэнды. У публікацыях пра Устаноўчы зьезд Фронту афіцыйна абавязкова згадвае, што ТБМ разам з Беларускай Экалагічным Саюзам "з неадабрэннем" паставіліся да БНФ ("Звязда", 16.7.1989). Натуральна, ніякай рэзалюцыі пра "неадабрэнне" ТБМ не прымала, але ж і не ўхваліла стварэньне Фронту, што, як і было прадказана, скарысталася Вандэя. Відаць, варта было б, каб навастворанна суполкі ТБМ выказалі свае адносіны да "Адраджэння" у асобных рэзалюцыях. Гэта тым больш патрэбна, бо хто-ніхто ўжо распачынае разбуральную працу ў нетрах самога Таварыства. Насуперак рашэньню Рады не ствараць ніякіх рэгіянальных аргкамітэтаў ТБМ, а перш наладзіць працу суполак, сакратар Менскага гаркаму Пётр Краўчанка шчыруе ў тварэньні гарадскога аргкамітэту ТБМ.

● ЗА МЕЖАМ

Л е н і н г р а д. 15--16 ліпеня пад эгідай Ленінградскае групы Міжнароднага Таварыства Правоў Чалавека тут прайшла Усесаюзная канферэнцыя незалежных грамадскіх арганізацыяў і рукаў, прысьвечаная правам чалавека ў СССР. Узялі ўдзел прадстаўнікі народных франтоў, хельсінскіх групаў дм незалежных праваахоўных камітэтаў Літвы, Латвіі, Арменіі, Азербайджану, Украіны, Карэліі, Беларусі, Уралу, Лону, Ленінграду і Масквы. Нашы дэлегаты распавялі пра гісторыю і сучасны стан дэмакратычнага руху і нацыянальнага адраджэння на Беларусі, пра Устаноўчы зьезд БНФ, яго Праграму і Статут.

візму зусім не адрозніваецца ад бетоннага ўвасаблення вандэ-ізму (ці як яго там назваць?). Былія формы ўтульна пачуваюць сябе ў беларускай сучаснасці. Працягваюцца значыны супраць культуры. Першай ахвярай "саркафагу" стаў Дом Ваньковічаў, помнік 18--19 ст., які знішчылі, каб будаваць мармуровую лесвіцу да берага Сьвіслачы. "Белрэстаўрацыя" да сённяшняга дня ніяк ня можа ўзнавіць гістарычны будынак. Потым разам са здрадніцкім падкопам метро пачалася аблога і разбурэнне Верхняга гораду, забойства гістарычнай памяці. Як цыклоп, худасна ўзвышаецца брат кіеўскага Паштаму -- Вандэйскі палац, Палац Рэспублікі -- "Позор Рэспублікі". Што распавядзе ён нашчадкам, гэты сімвал нашага часу?

● РЕКАМЕНДАЦЫІ ПА СТВАРЭННІ ГРУПАУ ПАДТРЫМКІ БНФ ЗА ПЕРАБУДОВУ "АДРАДЖЭНЬНЕ"

Беларускі Народны фронт "Адраджэнне" -- гэта масавы грамадска-палітычны рух за ўсталяванне дэмакратычнага грамадства, за перадачу ўлады ад бюракратыі народу, за ліквідацыю камандава-адміністрацыйнай сістэмы, за поўную эканамічную самастойнасць Рэспублікі, за сацыяльную справядлівасць і экалагічную чысціню, за адраджэнне беларускай нацыі на прынцыпах дэмакратыі і гуманізму, за разьвіццё мовы і культуры карэннага насельніцтва і ўсіх нацыянальных меншасцяў у БССР, за рэальны суверэнітэт Беларусі.

БНФ "Адраджэнне" аб'ядноўвае грамадзянаў у БССР і за яе мяжой, якія дасягнулі 16-гадовага ўзросту, падзяляюць Статут БНФ і падтрымліваюць яго Праграму, незалежна ад нацыянальнасці, партыйнасці, вераванняў і сацыяльнага становішча. Вызвалення партыйныя, камсамольскія і прафсаюзныя кіраўнікі могуць быць толькі радавымі сябрамі БНФ.

БНФ складаецца з групаў падтрымкі. Групу падтрымкі (ня менш за 3 чалавекі) ствараюцца па месцы працы, вучобы, службы, жыхарства, у самадзейных аб'яднаннях, таварыствах, творчых саюзях, кааператывах, прадпрыемствах, калгасах і ўстановах.

Для стварэння групы падтрымкі БНФ неабходна правесці арганізацыйны сход групы, на якім выбіраецца яе ўпаўнаважаны кіраўнік. Група падтрымкі фіксуецца ў тэрытарыяльнай (раённай, гарадской, альбо сельскай) Радзе "Адраджэння" (калі яны існуюць) і рэгіструецца Управай БНФ на падставе заявы і пратаколу яе арганізацыйнага сходу; пры гэтым прадстаўляецца спіс сяброў групы з паказаннем іх прафесіі, узросту і месца жыхарства, хатняга і службовага адрасу і нумароў тэлефонаў упаўнаважанага кіраўніка. Больш падрабязныя звесткі пра сяброў групы падтрымкі павінны быць самой групе і ў тэрытарыяльнай Радзе фронту.

Структура, форма і план дзейнасці групы падтрымкі, якія павінны адпавядаць асноўным ідэям і прынцыпам БНФ, вызначаюцца самімі сябрамі групы.

Галоўныя задачы групы падтрымкі -- удзел у рашэнні мясцовых і агульнанацыянальных праблемаў; рэалізацыя эканамічных, сацыяльных, палітычных, прававых рэформаў, забеспячэнне дэмакратызацыі, публічнасці ў сваіх калектывах, гарадах і вёсках, рэальны ўплыў на прыняццё жыццёва важных рашэнняў. Важнае месца ў практычнай дзейнасці групы павінны займаць асьветніцтва, праблемы экалогіі і культуры.

вер. Напружанне было часова знятае толькі дзікуючы прыезд у шматлікім абыццям Рэспубліканскай камісіі па ліквідацыі вынікаў аварыі. Выдаткі ад страйку -- каля 300000 руб.

Менск. Сярод менскіх кіроўцаў гарадскога грамадскага транспарту пашыраецца ідэя стварэння незалежнага прафсаюзу. Імкненне стварыць прафесійны саюз тлумачыцца сур'ёзнымі праблемамі, зь якімі сутыкаюцца кіроўцы аўтобусаў, тралейбусаў, трамваяў, маршрутных таксі і таксі: нізкім прэстыжам прафесіі; цяжкімі ўмовамі працы; ненадджанасцю побыту, адпачынку, медыцынскай абслугі; неадпаведнасцю аплаты працы з рэальна выдаткаванымі сіламі і здароўем. Распрацоўваецца праект праграмы незалежнага прафсаюзу.

Менск, 18 ліпеня. Само жыццё патрабуе ад руху якасна іншага ўзроўню: яшчэ зусім нядаўна мы толькі задавалі пытанні, але прыйшоў час, і пытанні пачалі задаваць нам -- да такой высновы прыйшлі сябры Рады БНФ Маскоўскага раёну пасля наладжанага імі ў мікрараёне Паўднёвы Запад мітыngu-сустрэчы з дэлегатамі Устаноўчага з'езду БНФ. На сустрэчы было каля пяці тысячаў чалавек, прычым людзі не разыходзіліся амаль да ночы. Чаму Зезд адбыўся ў Вільні? Што будзе з нацыянальнымі меншасцямі? Мова, сімвалы, фінансы? БНФ -- партыя або не? Гэта можна лічыць яшчэ адносна лёгкімі пытаннямі, якія ўзнікаюць ад кепскай пайфармаванасці. Нашмат цяжэй было адказаць, што канкрэтна зробіў фронт за апошнія паўгода. Так, замест Ул.Галко народным дэпутатам СССР быў абраны С.Шушкевіч. Так, мітынгі ў Маскоўскім раёне перасталі быць забароненай малянаю. Так, ад крыўдаў зняважанага натоўпу зроблены першы крок да годнасці народу. Так, крэдыт даверу ў БНФ пакуль дастаткова вылікі (возьмем каця б туга напакавання на мітынгі скарбонкі ахвяраванняў). Але нельга стаяць на месцы, трэба рухацца далей.

Менск, 20 ліпеня. Адбылася 3-я сесія Сойму БНФ "Адраджэнне". На ёй была створаная выбарчая камісія, якая распачне падрыхтоўку да будучых выбараў у Вярхоўны Савет БССР і мясцовыя Саветы. Старшынёй камісіі абраны Віктар Івашкевіч. Адна з галоўных задачаў камісіі на цяперашнім этапе -- наладзіць шчыльныя сувязі з працоўнымі калектывамі. Другім пытаннем парадку дня абмяркоўвалася дзейнасць экспертных камісіяў. Сябры Сойму прызналі яе нездавальняючай. Кіраўнікам камісіяў было выказанае пажаданне хутчэй распачынаць актыўную работу. Зь інфармацыяй пра падрыхтоўку мітынга 26 ліпеня ў Менску перад Соймам выступіў Юры Хадыка; пра мітынг у Гарадні распавёў Міхась Ткачоў. Былі зачытаныя зварот ініцыятыўнага цэнтру Беларускага Рабочага Саюзу і накід праекту праграмы незалежнага прафсаюзу работнікаў гарадскога грамадскага транспарту.

Бабруйск. У пачатку чэрвеня дырэктар 2-га таксаматорнага парку ВА "Магілёўаблаўтатранс" А.Рамошын падпісаў фенаменальны загад "Аб пакаранні кіроўцы Здункевіча": "Водітель Здункевіч В.Н. без разрэшэння, дапаўняльна нанес неўстаноўленыя приказом міністра транспарта БССР знакі на таксамотары. На аснове вышэйзгаданага і докладной начальніка колонны ПРИКАЗЫВАЮ: водітеля Здункевіча В.Н. -- за нанесенне знакаў, неўстаноўленых приказом міністра транспарта БССР, перавесці ўборшчыком тэрыторыі па 1 раз'яду с 10 июня 1989 г.

сроком на 1 месяц". Гэтакі кіроўца быў пакараны за тое, што намаляваў на сваёй машыне бел-чырвона-белы сцяг і літары АБН -- Аб'яднаньне Беларускай Нацыі. Трэба думаць, што і уласнае дзіцё дырэктара, калі ё яно вывесіла над дваравай альтанкай анучку для гульні ў піратаў, -- "за вывешивание флагов, неустановленых приказом министра иностранных дел БССР," было б пазбаўленае марозіва і цукерак на месяц.

С в е т л а г о р с к. Як паведаміла ў артыкуле "Не закон не прав -- совесть застоялась" шматтыражная газета "Химик" (30.6.1989) светлагорскага ВА "Хімвалакно", адміністрацыйная камісія гарвыканкаму разгледзела пытаньне аб правапарушэньні бригадзіра наладчыкаў цэха АВТ ВА "Хімвалакно" Міхаіла Чорнага. На 20 руб. ён быў аштрафаваны за тое, што на працягу сакавіка--кастрычніка "демонстративно носил во время работы на спецовке самодельный значок в виде трех полос: белой, красной и белой". Газета паведаміла таксама, што "на протяжении нескольких месяцев со страниц "Огонька", "Московских новостей" и некоторых других изданий ведется массированная атака на Компартию Белоруссии, Правительство республики, белорусский народ".

М е н с к, 29 л і п е н я. Па ініцыятыве Рады БНФ Першамайскага раёну на стадыёне гадзіннікавага заводу адбылася сустрэча дэлегатаў Устаноўчага зьезду БНФ з жыхарамі раёна. З прамовай пра ход Зьезду і праграмныя дакументы БНФ выступіў Юры Хадыка. Пра ініцыятыўны законапраект БНФ аб выбарах народных дэпутатаў БССР распавёў Юры Дракахруст. Статут і Праграму БНФ каментавалі сябры Рады Першамайскага раёна Уладзімер Вераб'ёў, Павел Волкаў, Анатоль Гурыновіч, Сяргей Мурог. На пытаньні прысутных адказаў Зянон Пазыняк. Сустрэча выклікала нечуваную цікаўнасьць партыйна-гаспадарчага актыву гадзіннікавага заводу, прадстаўнікоў райвыканкаму і райкаму. На думку ўсіх прысутных, адбыўся цікавы і карысны дыялог. Сустрэча, праўда, расчаравала старшыню Першамайскага райвыканкаму І. Сідаровіча, выступ якога, у сваю чаргу, быў сустрэты расчараваным гулам тысячаў прысутных.

М е н с к, 31 л і п е н я. У 37-м ЖЭСе (вул. Прытыцкага, 46) адбылася дыскусія паміж актывам жыхароў і сябрамі Рады БНФ Фрунзенскага раёну. Прадстаўнікі "Адраджэньня" былі запрошаныя сакратаркай партарганізацыі ЖЭСа Алінай Кулікоўскай і інструктарам ідэалагічнай камісіі Фрунзенскага райкама Канстанцінам Вераб'ём. Сабралася каля 100 чалавек. Прысутных вельмі хвалявала пытаньне назвы фронту, маўляў: чаму Народны, калі ўвесь народ у яго не ўваходзіць? Задаваліся таксама пытаньні пра Праграму і Статут БНФ. Сябрам БНФ Васілю Кавяровічу, Лявону Стальмакову, Генадзю Банкевічу і інш. удалося разьвеіць страх актыву перад "экстрэмістамі". Гэты посьпех яшчэ раз сьведчыць на карысьць дыялогу ў любых формах. Зрэшты, без канфлікту, вядома, не абыйшлося. Залу дэманстратыўна пакінулі два пахлылы камуністы-дагматыкі, якія заявілі прыблізна наступнае: ня трэба верыць уласным вачам, калі "Вячэрні Мінск" і гаркам гавораць пра экстрэмістаў. Рада БНФ Фрунзенскага раёну мае запрашэньні яшчэ ў тры ЖЭСы.

М е н с к, 3 ж н і ў н я. Пакт Молатава-Рыбентропа быў тэмай першага сямінару, наладжанага Соймам БНФ "Адраджэньне".

Пасьля войска А.Пушкін цалкам аддаўся творчасьці. Таленавіты, па агульным меркаваньні, мастак, ён у свае 24 гады зьяўляецца членам маладзёжнай секцыі Саюзу мастакоў БССР, удзельнікам шматлікіх выставаў, пераможцам многіх конкурсаў. Але зьмены ў грамадстве, а дакладней -- іх адсутнасьць на Беларусі -- спарадзілі палітызацыю яго мастацтва. Спараджаюць і тэмы плакатаў, формы пратэсту.

-- Хэпенінг меў трыадзіную мэту, -- кажа Пушкін. -- Папершае, адзначыць 71-я ўгодкі абвяшчэньня БНР, як магчымасьці для Беларусі ісьці іншым гістарычным шляхам. Па-другое, я хацеў адчуць на сабе рэакцыю ўладаў і прадэманстраваць усім, што дэмакратызацыя і перабудова на Беларусі зьяўляюцца нічым іншым, як фарсам. І, нарэшце, напярэдадні выбараў даць у рукі нашым дэпутатам рэальныя факты (хэпенінг адбываўся пад час выбарчай кампаніі, калі ня дзейнічаў Закон аб мiтынгах).

А.Пушкін адмовіўся ад адваката. Не зьбіраемца браць на сябе гэтую функцыю і мы, тым больш, што таксама лічым некаторыя моманты спрэчнымі. Пытаньне ў іншым: хто ж такі Пушкін -- крымінальны злачынца ці ахвяра сістэмы? Ці мае права маці-алкагалічка судзіць сваё дзіця за тое, што яно нарадзілася не такім, як у іншых? Альбо ўсё ж яе самую трэба адправіць у наркалагічны дыспансер, няхай нават і прымусова?

...Пракурор запатрабаваў для А.Пушкіна 2 гады ўмоўна з 5-цігадовым выпрабавальным тэрмінам.

Суд яго патрабаваньне задаволю.

Валеры Буйвал

● "САРКАФАГ", "ПОЗОР РЕСПУБЛИКИ"

2 жніўня ў Кіеве адбылася трагедыя. Абваліўся вялізны портык будынка Галоўпаштамту, загінулі людзі, многія параненыя... З чорным гумарам архітэктурна 1950-х гадоў называюць "раньнім рэпрэсансам -- позьнім рэабілітансам". Храніцкі ў Кіеве, Ленінскі (некалі Сталінскі) прасьпект у Менску -- шэдэўры гэтай слаўтай эпохі ў горадабудаўніцтве. Калі ўзгадаць распаўсюджанае выказваньне "архітэктурна -- гэта застылая музэка", дык ведама, якія сьпевы будуць гучаць на мове архітэктурнай пластыкі: "Сталін -- наше знамя боевое...", "Партія -- наш рулевоу..." і г.д. А калі ўзгадаць яшчэ адно -- "архітэктурна -- гэта вобраз эпохі", дык нечалавечыя прапорцыі, эклектычная блянціна арнамантаў з пагранічнікамі, калгасьнікамі і снапаі на фасадах, псеўданацыянальныя матывы шмат распавядуць пра змрочную імперыю, дзе "жыць стало лучше, жыць стало веселей". І можна было б пасьмяяцца. Але сталіншчына працягвае забіваць.

Галоўная новабудова Рэспублікі яшчэ не праглынула ніводнага чалавечага жыцьця. Аднак, ці трэба быць мастацтвазнаўцам, каб бачыць і разумець пачварнасьць, антыгуманнасьць, чужароднасьць шэрабэтоннага Палаца культуры Рэспублікі на былой Цэнтральнай плошчы Менска? Не выпадкова менчукі называюць яго "бункерам", "саркафагам", "дзотам", "позором Рэспублікі". Запрактываны яшчэ ў часы "разьвітага сацыялізму", ён -- архітэктурная копія абліччаў і прамоваў нашых тагачасных правадыроў. Тупы, пампэжны, цёмны, нахабна велізарны. Чаму х брэжнеўскі праект так хутка, без грамадскага абмеркаваньня рэалізуецца на чацьвертым годзе перабудовы? Здаецца, вобраз брэжнеў-

дагавору бяз згоды работніка), а таксама перагледзець правіла з арт. 17 Асноваў (пра запіс матываў звальнення ў працоўную кніжку).

Працоўныя клубы і саюзы даручаюць сваім прадстаўнікам-народным дэпутатам СССР выступіць з адпаведнымі заявамі ў Вярхоўным Савеце СССР".

12 ліпеня 1989 на сходзе рабочых зь менскіх групаў падтрымкі БНФ "Адраджэньне" прыняты Зварот да рабочых Беларусі:

● ЗВАРОТ ІНІЦЫЯТЫВНАЯ ГРУПА РАБОЧЫХ

Мы звяртаемся да людзей працы, чые плечы стаміліся ад пахыццёвых "гераічных" эксперыментаў, чыя сьвядомасьць прыціснутая ідэалагічнымі выкрутасамі, дэфіцытам і няпэўнасьцю.

Паглыбленьне эканамічнага крызісу суправаджаецца ўзмацненьнем эксплуатацыі, дыскрымінацыяй у эканамічнай, палітычнай і культурнай сферах. Мноства законаў, якія прымаюцца бяз згоды рабочых, толькі ўмацоўваюць нашу бяспраўнасьць. Паляпшэньня жыцця рабочых ня будзе, пакуль мы не забясьпечым сабе дастатковае прадстаўніцтва паўсюль, дзе вырашаюцца пытаньні ўлады, уласнасьці і палітыкі. Найўняўныя формы самакіраваньня практычна зводзяцца да вымаганьня ў нас кредыту даверу і грашовых сродкаў узамен на абяцанкі, невыкананьне якіх абскаржваць няма дзе. Нашым прадстаўнікам у розных органах дазволена адстойваць інтарэсы рабочых толькі ў той меры, якая стрымлівае нас ад забастовак ды іншых скрайнасьцяў. У крытычных сітуацыях з намі зайграюць, кідаюць падачкі, каб не дапусьціць нашага аб'яднаньня дзеля ліквідацыі сапраўдных прычынаў крызісу -- свавольства кіраўнічай дзяржаўнай і партыйнай бюракратыі.

Само жыццё падказвае выйсце: стварыць НЕЗАЛЕЖНУЮ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНУЮ АРГАНІЗАЦЫЮ РАБОЧЫХ дзеля абароны і рэалізацыі сваіх правоў і інтарэсаў.

Менавіта такую мэту паставілі перад сабой рабочыя з групаў падтрымкі Беларускага Народнага Фронту "Адраджэньне", заснаваўшы ініцыятыўную групу Рабочага Саюзу Беларусі.

Мы лічым, што ў сваёй дзейнасьці РСБ будзе зыходзіць з наступнага:

1. Уся ўлада ў Рэспубліцы павінна належаць народу ў асобе яго дэмакратычна абраных прадстаўнікоў;

2. Грамадскія адносіны павінны палягаць на палітычным плюралізме, шматпартыйнасьці і недапушчальнасьці манополіі на палітычную ўладу якой-небудзь арганізацыі;

3. Рэспубліканскія законы павінны быць приведзеныя ў адпаведнасьць з нормамі міжнароднага права;

Арганізацыі рабочых павінны валодаць правам заканадаўчай ініцыятывы, у тым ліку правам патрабаваць зьмены канстытуцыйных нормаў, якія ўціскаюць інтарэсы рабочых;

5. Рабочым павінна быць гарантаваная магчымасьць абароны сваіх правоў любымі законнымі метадамі, у тым ліку, як скрайняй мерай, забастоўкай;

6. На прадпрыемствах трэба ажыццявіць рэальнае рабочае самакіраваньне зь бязвыплатнай перадачай усіх вытворчых фондаў ва ўласнасьць працоўных калектываў, надзеленых правам бесперашкоднага выхаду са складу ведамстваў;

7. Трэба зламаць сістэму адчужэньня рабочых ад культуры.

Таму мы, удзельнікі мітынгу 26 ліпеня 1989, патрабуем:

1. Стварыць кампетэнтную камісію з удзелам народных дэпутатаў СССР і БССР, вучоных і юрыстаў для аналізу дзяржаўных мераў па пераадоленьні вынікаў аварыі ЧАЭС у Беларусі і назваць асобаў, адказных за шматлікія памылкі, нездавальняючы экалагічны стан у забруджаных раёнах і непрыняцьце патрэбных мерапрыемстваў па радыяцыйнай абароне насельніцтва, медыцынскай дапамозе і стварэньні неабходных санітарна-гігіенічных умоваў працы і жыцця.

2. Падтрымаць пазіцыю беларускіх вучоных у вызначэньні мінімальнай ступені забруджанасьці тэрыторыі, прыдатнай для пражываньня.

3. Распрацаваць графік і адсяліць да 1991 людзей з моцна заражаных мясцінаў Магілёўскай, Гомельскай і Брэсцкай абласцей, дзе забруджанасьць дасягае 15 Кюры/км кв., у адносна чыстыя раёны Рэспублікі.

4. Тэрмінова спыніць вытворчасць сельскагаспадарчай прадукцыі ў радыяцыйна заражаных раёнах Беларусі.

5. Усім жадаючым пакінуць забруджаныя раёны выдаць дазвол на выезд і атрыманьне жылля ў іншых вобласцях Рэспублікі з адпаведнай кампенсацыяй матэрыяльных стратаў.

6. Скараціць пастаўкі сельскагаспадарчай прадукцыі ў агульнасаюзны фонд з тым, каб ёю забясьпечвалася перш-наперш насельніцтва ў радыяцыйна забруджаных раёнах, і спыніць будаўнічыя работы за межамі Рэспублікі, каб накіраваць дадатковыя магутнасьці на стварэньне жылля для насельніцтва, што адсяляецца з гэтых раёнаў.

7. Вярхоўнаму Савету БССР арганізаваць кампетэнтную камісію дзеля ацэнкі поўнага аб'ёму эканамічных і сацыяльных стратаў, нанесеных БССР у выніку аварыі на ЧАЭС і патрабаваць ад Міністэрства атамнай энергетыкі і прамысловасьці СССР кампенсаваць страты насельніцтва Беларусі, нанесеныя ў выніку Чарнобыльскай аварыі.

8. Прапанаваць кіраўніцтву БССР адкрыць валютны рахунак і звярнуцца да міжнародных арганізацыяў і грамадскасьці з заклікам аб дапамозе беларускаму народу ў пераадоленьні вынікаў Чарнобыльскай катастрофы.

9. Зрабіць агульнадаступнай інфармацыю, якая датычыцца вынікаў Чарнобыльскай катастрофы, без усялякіх выключэньняў.

10. Утварыць пастаянную грамадскую камісію пры Вярхоўным Савеце БССР для кантролю эфэктыўнасьці мераў і назіраньня за становішчам у забруджаных зонах Рэспублікі.

Р э з л ю ц ы я 2.

Мы, жыхары Менска і прадстаўнікі ад вобласцяў БССР, сабраўшыся на мітынг "Праблемы экалогіі ў Беларусі і выжываньне народу", лічым, што небясьпечнае для жыцця людзей становішча, якое склалася ў Рэспубліцы праз тры гады пасля Чарнобыльскай катастрофы, стала магчымым з-за бяздзейнасьці кіраўніцтва Рэспублікі і вобласцяў, няздольнасьці і нежаданьня вырашыць гэтую праблему і дапамагаць народу ў бядзе.

Утойваньне зьвестак ад народу пра радыяцыйнае становішча, пра здароўе і лёс людзей зьяўляюцца злачынствам супраць нацыі. Кіраўніцтва, якое не клапаціцца пра народ, страчвае яго давер і не павінна кіраваць грамадствам.

Улічваючы набліжэньне выбараў ў Вярхоўны Савет БССР і мясцовыя Саветы, мы заклікаем усіх жыхароў Рэспублікі выказаць свой недавер цяперашняму партыйнаму і дзяржаўнаму кіраўніцтву

БССР і выбраць у Саветы людзей сумленых, вартых даверу, здольных адстойваць народныя інтарэсы, патрэбы Рэспублікі, яе гаспадаркі і нацыянальнай культуры.

Народ праз сваіх сапраўдных прадстаўнікоў у Саветах, праз усталяванне прававай дзяржавы, павінен сам кіраваць сваім жыццём.

Р э з а л ю ц ь я 3.

В связи с недостаточным вниманием к экологическим проблемам в Республике и резким снижением качества жизни и окружающей среды, мы, участники митинга 26 июля, требуем:

1. Доступности для населения всей экологически значимой информации.

2. Установления приоритета Республики в вопросах охраны окружающей среды и природопользования, а в качестве первого шага в этом направлении -- перевода Госкомприроды БССР в подчинение Верховному Совету и принятия в 1989 нового "Положения о Госкомитете БССР по охране природы".

3. Обязательности вневедомственной экологической экспертизы проектов новых и реконструируемых производств.

4. Значительного увеличения доли природного газа в топливном балансе предприятий теплоэнергетики, ускорения перевода внутригородского транспорта на природный газ и полного перевода автотранспорта Республики на неэтилированный бензин не позднее 1991.

5. Юридической разработки и утверждения положений "экологическое преступление", "экологический преступник".

6. Распределения экологически чистой сельскохозяйственной продукции по детским лечебным учреждениям вместо спецстоловых и спецмагазинов.

7. Проведения химической обработки зеленых насаждений и посевов только с разрешения санитарных служб и с обязательным оповещением в средствах массовой информации населения о мерах безопасности и предосторожности.

Р э з а л ю ц ь я 4.

Мы, участники митинга 26 июля 1989, патрабуем ад Вярхоўнага Савета БССР адмяніць антыдэмакратычны, юрыдычна неабгрунтаваны Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР ад 31 сакавіка 1989, які супярэчыць Усеагульнай дэкларацыі правоў чалавека, Канстытуцыі БССР, Хельсінскім і Венскім пагадненням у той яго частцы, якая датычыць вырабу і распаўсюджвання друкаваных выданняў, а таксама карыстання ў грамадскіх месцах сьцягамі і вымпеламі, эмблемамі і плакатамі.

Патрабуем спыніць пераследваньні за выкарыстаньне нацыянальна-гістарычнай сімволікі беларускага народу: бел-чырвона-белага сьцягу і гербу "Пагоня". Мы не проціпастаўляем нацыянальную і гістарычную сімволіку дзяржаўнай і патрабуем у час грамадскіх і дзяржаўных святаў вывешваць побач зь дзяржаўнай нацыянальную гістарычную сімволіку Беларусі.

Р э з а л ю ц ь я 5.

Дзеля ўсталяваньня публічнасьці ў Рэспубліцы і з улікам пазітыўнага значэньня для грамадства непасрэднай трансляцыі са зьезду Народных дэпутатаў СССР, патрабуем ад Ураду БССР забяспечыць прамую трансляцыю паседжаньняў сесіі Вярхоўнага Савета БССР па рэспубліканскім радыё і тэлебачаньні.

Р э з а л ю ц ь я 6.

Мы, удзельнікі митинга 26 июля 1989, бачым у Беларускай Народнай Фронце "Адраджэньне" сілу, здольную гуртаваць людзей дзеля дасягненьня ідэалаў дэмакратыі, сапраўднага народаўладзьдзя і адраджэньня нацыянальнай культуры.

Патрабуем ад Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР зарэгістраваць Беларускай Народнай Фронт "Адраджэньне" і прадставіць яму магчымасьць нармальнай грамадскай дзейнасьці.

● СТВАРАЕЦЦА РАБОЧЫ САЮЗ

5 ліпеня ў Менску на сходзе рабочых са сталічнымі групамі падтрымкі БНФ "Адраджэньне" была абраная ініцыятыўная група дзеля стварэньня Рабочага Саюзу Беларусі.

8--9 ліпеня ў Маскве гэтая група ўзяла ўдзел у наладжанай міжгарадскім рабочымі клубам і ВЦСПС сустрэчы прадстаўнікоў рабочых рухаў: Літоўскага Рабочага Саюзу, аргкамітэту РС Латвіі, рабочых клубаў Расіі і Усходняй Украіны. Абмяркоўваліся перспектывы і формы рабочага руху ў СССР. Пэўная частка дэлегатаў з Расіі і Украіны выступіла за стварэньне Усесаюзнай асацыяцыі рабочых клубаў пры ВЦСПС, як арганізацыі-спонсару і заснавальніку. Большасьць жа дэлегатаў падтрымала ідэю стварэньня Усесаюзнага незалежнага прафсаюзу. Дэлегацыі з Літвы, Латвіі і Беларусі занялі асобную пазіцыю. Выказаўшыся супраць падпарадкаваньня ВЦСПС, яны адзначылі недастатковасьць толькі прафсаюзнай формы дзейнасьці. Бо для таго, каб радыкальна палепшыць становішча рабочых, неабходна ня проста выступаць за лепшыя ўмовы найму, але дамагацца ператварэньня рабочага з наёмніка ва ўласьніка сродкаў вытворчасьці, зь якімі ён працуе, а таксама змагацца супраць свавольства кіраўнічай дзяржаўнай і партыйнай бюракратыі. Дзеля выкананьня гэтых задачаў, на думку балтыйскіх і беларускай дэлегацыяў, найлепшай формай зьяўляецца незалежная грамадска-палітычная арганізацыя рабочых, якая будзе працаваць у шчыльным кантакце з усімі дэмакратычнымі сіламі. Выступіўшы супраць стварэньня цэнтралізаванай Усесаюзнай арганізацыі, літоўцы, латышы і беларусы паралілі расейцамі і украінцамі заснаваць свае рабочыя саюзы, а для агульнае каардынацыі дзейнасьці і абмену зьвесткамі стварыць інфармацыйны цэнтр у Маскве.

Сустрэча скончылася заснаваньнем аргкамітэту РС Расіі і выбарамі аргкамітэту дзеля падрыхтоўкі наступнай такой сустрэчы, у які ад Беларусі ўвайшоў рабочы Міхась Собаль. Быў прыняты Зварот да Вярхоўнага Савету СССР:

"Мы лічым, што разнастайнасьць падыходаў і пунктаў гледжаньня павінна стаць нормай і ў руху рабочых. Ніхто ня мае права манопольна выступаць ад імя рабочага класу. І партыі, і прафсаюзам трэба лічыцца з гэтым.

Улічваючы дэфіцыт публічнасьці, які ўсё яшчэ існуе, а таксама вострую патрэбу новых формаў абароны інтарэсаў чалавека працы, прапануем:

1. Даць у цэнтральным друку поўную інфармацыю пра рыхтаваны зьезд рабочых, прынцыпы адбору яго дэлегатаў, а таксама пра задачы і правы рабочых атрадаў аховы грамадскага парадку;

2. Прыпыніць дзейныя нормы працоўнага заканадаўства, ўведзеных Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савету СССР ад 4.2.1988 (даюць адміністрацыі права зьмяняць істотныя ўмовы працоўнага

п'радстаўленае студэнту 4-га курса Беларускага Дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытуту А.Пушкіну, справа якога слухалася ў Менскім гарадскім судзе 19--24 ліпеня 1989. Нагадаем, што прычынай для ўзбуджэння крымінальнай справы з'явілася спроба А.Пушкіна правесці 25 сакавіка несанкцыянаваную мастацкую выставу (хэпенінг), прысьвечаную 71-м угодкам абвяшчэння Беларускай Народнай Рэспублікі. Але, не паспеўшы нават распачаць хэпенінг, мастак быў затрыманы міліцыяй; моладзь, што сабралася на выставу -- жорстка збітая і ў наручніках адпраўленая ў пастарунак; мастацкая атрыбутыка і плакаты -- паламаныя і канфіскаваныя. Сам А.Пушкін быў зняволены на 5 сутак.

Адміністрацыйнае пакараньне ўлады палічылі недастатковым і вырашылі судзіць студэнта як крымінальнага злачынцу.

Але кожны, хто прысутнічаў 19--24 ліпеня на судовым паседжанні -- а зала была запоўненая цалкам -- разумеў: адбываецца не крымінальнае, а палітычнае працэс. Такая выснова вынікала ўжо з саміх пытанняў, якія задаваў падсуднаму судзьдзя Чамрукоў. Увесь першы дзень паседжаньня быў практычна прысьвечаны высвятленьню палітычных поглядаў Пушкіна: ягонаму разуменьню суверэнітэту Рэспублікі, дзяржаўнасці мовы, палітычнай і эканамічнай будовы Саюзу ССР. З асаблівым дбаньнем дапытваліся ў падсуднага тлумачэння плакату з подпісам: "Далоў Беларусь савецкую", даеш Беларусь народную!". Дзюкосьсе пры слове "савецкая" судом чамусьці пад увагу ня бралася, хаця Пушкін у сваіх выказваньнях падкрэсьліваў: "Я -- супраць т а к о й савецкай улады!".

-- Што ж т а к о г а зрабіла Вам савецкая ўлада? -- спытаў Чамрукоў.

Сапраўды: што?

Калі Пушкін быў яшчэ хлапчанём, ягонага бацьку пасадзілі ў турму. За справу -- гэтага сын не адмаўляе. Маці -- інвалід працы -- засталася з двума малымі дзецьмі на руках. Як вёсці кабеце гаспадарку ў вёсцы без мужчынскай дапамогі -- тлумачыць ня трэба. Але савецкая ўлада дбала пра дзяцей: матчына пенсія складала 35 руб.

Пасьля 5 класа Пушкін паступіў ў Рэспубліканскую мастацкую школу-інтэрнат імя Ахрэмчыка ў Менску і з тых часоў жыў далёка ад бацькоў цалкам самастойным жыцьцём. У 11-м класе -- першая акцыя пратэсту: выступаючы супраць свавольства школьнай адміністрацыі, ён абвясціў галадоўку.

У васьнаццаць гадоў А.Пушкін, як дысцыплінаваны грамадзянін, адправіўся выконваць вайсковы абавязак. Месцам службы яму быў прызначаны Афганістан.

-- Дзьве рэчы, пра якія ў тая гады яшчэ ніхто ўголас не казаў, адкрыў я для сябе ў Афганістане. Першая: нас там ніхто не чакаў. Нас ненавідзелі і паўстанцы, і тая, хто, паводле афіцыйнай версіі, зьвярнуўся да нас па дапамогу. Нас прымушалі забіць незнаёмых, чужых людзей... А другая: жудасная дзедаўшчына, тым пачварнейшая ў Афганістане, што, ідучы на аперацыю, ведаеш -- вораг перад табой, а вяртаешся ў частку -- ён побач з табой. Некаторыя хлопцы не вытрымлівалі: падрываўліся на мінах, здаваліся ў палон -- толькі 6 пазбавіцца ад неадчэпнага хаху і нянавісьці. Жыцьцё маіх сяброў я ніколі не дарую гэ т а й савецкай уладзе.

З паказаньняў бацькі, І.Пушкіна: "Пасьля вайска ў Савы з'явілася абвостранае пачуцьцё несправядлівасьці. Пра службу нічога не распавядаў. Прасіў толькі аб адным, каб пры ім ніколі ня ўзгадвалі слова "Афганістан".

З рэфератам пра тагачасную знешнюю палітыку СССР, Германіі і агульную еўрапейскую палітычную сітуацыю выступіў сябра Сойму, доктар гістарычных навук Анатоль Грыцкевіч. Ягонаю задачай было выпрацаваць канцэпцыю стаўленьня да падзеяў 17 верасьня 1939, злучэньня Заходняй і Усходняй Беларусі, якое адбылося ў выніку падзелу сфэраў уплыву паміж дзьвюма імперыямі. У рэфератае таксама закраналася пытаньне рэпрэсіў супраць заходнебеларускай інтэлігенцыі і масавых дэпартацыяў насельніцтва. З паведамленьнем пра падзеі 1939--40 г. у Вільні і ўключэньні тэрыторыі Віленскага краю ў склад Літвы выступіў сябра Сойму Генадзь Сакалоў-Кубай. Канцэпцыю погляду на Пакт, як на прыхаваны пад камуністычнай і нацыянал-сацыялістычнай дэмагогіяй вынік расійскай і германскай імперскай палітыкі -- адзін з г.зв. "падзелаў спадчыны", прапанаваў Юры Хадыка. Пра вядомую з публікацыі ў "Огоньке" магчымасьць падпісаньня другога "Берасьцейскага міру" зь перадачай Германіі Балтыйскіх краінаў, Беларусі і часткі Украіны ў 1941 г. нагадаў сябра Сойму Мікола Купава. На каланізатарскай палітыцы Польшчы ў міжваенны перыяд спыніўся Зянон Пазьняк. Выступілі таксама А.Белы, М.Чарніўскі, Я.Гучок і інш.

... Беларусь дзілілі безь яе, Беларусь злучалі безь яе. Менш за ўсё думаючы пра тое, што дзеляць ці злучаюць Беларусь, ігнаруючы голас і права Беларусі ў гісторыі, палітыцы, будучыні. Смаленск далі-забралі, Гомель і Магілёў забралі-далі, Вільню далі-забралі, Беласток далі-забралі. Беларусь і ў 1921 (Рыскі мір, падзел), і ў 1939 (Пакт, злучэньне) -- цацка ў чужой палітычнай гульні, тэрыторыя уплыву, сыравінная база, буфер імперыяў, санітарная зона... А не народ, ня нацыя на сваёй зямлі. І ўсе гэтыя даты -- падзелу і злучэньня -- аднолькава ганебныя даты смутку, даты нашага рабства і бяспраўнасці.

17 верасьня ўзьядналіся заходнія і ўсходнія беларусы, узьядналіся ў турме перад адпраўкай на расстрэл. Узьядналася не суверэнная краіна, а колішняя ўскраіна Расійскай імперыі. З пункту гледжаньня нацыяналіста -- гэта сьвята. Бо для нацыяналіста галоўнае -- вонкавы бок, лезунг, фраза. І зусім неістотна, што ў выніку гэтага ўзьяднаньня былі вынішчаныя тысячы беларусаў, уся заходнебеларуская інтэлігенцыя, разбураная гаспадарка, культура, рэлігія... Паланізацыю зьмяніла яшчэ больш жорсткая русіфікацыя (дагэтуль шмат у якіх заходніх раёнах і абласьцях Беларусі газеты выдаюцца па-руску). Расстрэлі і дэпартацыі, сьмерці і гора -- вось зьмест радаснае падзеі 17 верасьня пад блішчатым лозунгам узьяднаньня нацыі...

Тэма наступнага семінару Сойму, які адбудзецца 17 жніўня, -- узьяднаньне Заходняй і Усходняй Беларусі.

Менск. 4 жніўня. На адрас Управы БНФ "Адраджэньне" атрыманы ліст: "Извешаем Вас о том, что деньги, затраченные Литовским Движением за Перестройку "Саюдис" в помощь на проведение Учредительного съезда БНФ "Адраджэньне", возвращены полностью. Приняли 2500 руб. Секретарь В.Чепайтис, кассир К.Урба".

● ЭКАЛАГІЧНЫ МІТЫНГ У МЕНСКУ

Тэма мітынгу, які адбыўся адвечоркам 26 ліпеня насупраць менскага гатэлю "Планета" -- "Праблемы экалогіі на Беларусі і выжываньне народа", Чарнобыль і "духоўны Чарнобыль", а мэта --

пазнашчыць дэпутатаў Вярхоўнага Савету БССР з рэальнай грамадскай думкай пра крызіснае становішча ў Рэспубліцы, у яе экалогіі, эканоміцы, сацыяльнай, палітычнай і культурнай сферах; даць людзям аб'ектыўную інфармацыю пра Чарнобыльскую катастрофу з вуснаў кампетэнтных і сумленных вучоных, а таксама інфармацыю пра Беларускае Народнае Фронт; абмяняцца думкамі.

Лідэры Фронту "Адраджэньне", народныя дэпутаты СССР, навукоўцы, прадстаўнікі Беларускага Экалагічнага Саюзу і экалагічнага клубу пры ЦК ЛКСМБ, жыхары розных паселішчаў Беларусі распавядалі пра наступствы Чарнобыльскай катастрофы, патрабавалі адсяліць людзей з гарадоў і вёсак, у якіх нельга вырабляць экалагічна чыстыя прадукты, асуджалі кіраўнікоў Рэспублікі за бяздзейнасць і замоўчваньне зьвестак пра забруджанасьць тэрыторыі Беларусі, абвяргалі дэзынфармацыю пра "дапушчальнасць" і "бяспэчнасць" усё большых дозаў апрамянення для жыхароў Рэспублікі...

3. Пазьняк пераказаў прысутным Зварот Сойму БНФ да дэпутатаў Вярхоўнага Савету БССР (гл. "Навіны", 8'1989). С. Шушкевіч, П. Пятраеў ды іншыя прамоўцы-сьпецыялісты гаварылі пра значэньне радыяцыйных узроўняў і тэрмінаў, пра тое, як дзеля планавых паказчыкаў кіраўнікі Рэспублікі падстаўляюць пад небясьпеку здароўе народу. Жыхар Нароўлі В. Сівак распавёў пра страйк у гэтым горадзе. Раённая праграма ліквідацыі наступстваў аварыі -- чарговая адпіска. Канкрэтнае працы не відаць. Здароўе людзей пагаршаецца... Нароўляныя ня хочаць есьці ўмоўна чыстыя прадукты і быць умоўна жывымі.

Сябры Сойму БНФ А. Марачкін і В. Сядоў распавялі пра экспедыцыю Фронту ў Чэрыкаўскі і Прапойскі (Слаўгарадскі) раёны. Яны прапанавалі прысутным магнітафонны запіс выступу жыхаркі Чэрыкава М. Барцовай, якая паведаміла, што медыкі ў Чэрыкаве хаваюць ад людзей сапраўдныя зьвесткі пра апрамяненьне насельніцтва. "Ніхто нам праўду не гаворыць, -- сказала Барцова, -- але мы ўсе на сваім сэрцы даўно ўжо адчуваем гэты боль і ўсе недамаганьні ў целе. Мы, мацярыкі, злачыніцамі сталі для сваіх дзяцей, сваімі рукамі даем ім атручаную ежу. Наш першы сакаратар райкаму Новікаў уцёк у Менск. Як толькі пачалася радыяцыя, ад нас сталі ўцякаць медыкі. Пасьля мітынгу ў Чэрыкаве наша дэлегацыя -- 25 мацярок -- паехалі ў Маскву. Там, пры сустрэчы з Рымковым, нам абяцалі ўсе прадукты. Прайшло два месяцы. Мы атрымалі паўкіло грэчкі на чалавека... Мы патрабуем стварыць умовы нашым дзецям, забясьпечыць прадуктамі па дзяржаўных цэнах ці зрабіць перасяленьне. Няхай нашыя дзеці будуць так забясьпечаныя, як дзеці тых вучоных, якія кажуць, што ў нас усё добра..."

На мітынгу прынятыя ўхвалы (рэзалюцыі), якія мы публікуем ніжэй.

Р э з а л ю ц я 1.

Чарнобыльская радыяцыя, забруджанасьць харчовых прадуктаў нітратамі, атрутныя адыходы хімічнай вытворчасці і жывёлагадоўчых комплексаў, якія бяздумна і насуперак усялякаму навуковаму абгрунтаваньню насаджваюцца на тэрыторыі Беларусі, асабліва -- у Брэсцкай і Віцебскай абласьцях, зрабілі праблематычным само выжываньне нашага народу. Гэткае практыка, абьякаваць да лёсу нацыі і краіны, замоўчваньне жыцьцёва важных фактаў і бессаромная дэзынфармацыя насельніцтва могуць абярнуцца поўнай стратай здароўя і выміраньнем людзей.

сістэму, якая вядзе іх да духоўнай дэградацыі, -- і забясьпечыць магчымасьць далучэньня працоўных да роднай мовы і культурнай спадчыны свайго народу.

Першачарговымі задачамі Рабочага Саюзу Беларусі ініцыятыўная група лічыць наступныя:

- дамагацца зьменаў у Канстытуцыі Рэспублікі, выключэньня зь яе ўсіх антыдэмакратычных артыкулаў, у прыватнасьці, артыкула пра кіраўнічую ролю КПСС;

- дамагацца адмены Указа Прэзідэнта Вярхоўнага Савету СССР ад 4.02.88 "Пра ўнясенне ў заканадаўства Саюзу СССР аб працы зьменаў і дадаткаў, зьвязаных зь перабудовай кіраваньня эканомікай", які дазволіў адміністрацыі пагаршаць істотныя ўмовы працы рабочых, у тым ліку зьніжаць кваліфікацыйныя разрады;

- выключыць прадстаўніцтва адміністрацыі ў саветах працоўных калектываў і ў кіраўнічых выбарных органах прафсаюзных арганізацыяў; перайсьці ад выбарнасьці кіраўнічага апарату да яго найму;

- адмяніць сацспарборніцтва і перадаць адпаведныя сродкі на патрэбы прадпрыемства па меркаваньні калектыву;

- дамагацца ўвядзеньня мінімальнага 24-дзённага (без уліку суботаў) аплочванага штогадовага (чарговага) адпачынку для рабочых;

- выключыць шматразовыя пакараньні за адно і тое ж парушэньне й адмяніць запіс у працоўнай кніжцы аб прычынах званьня;

- адмяніць 2-месяцовую адпрацоўку пасля падачы заявы аб званьня.

Мы лічым, што рэалізацыя гэтых задачаў магчыма толькі пры поўным суверэнітэце Беларусі.

Па пытаннях матэрыяльнай і арганізацыйнай падтрымкі нашай ініцыятывы просім зьвяртацца на адрасы і па тэлефонах у Менску:

Галькевіч Алесь. 220103, Каліноўскага, 95-53. 65-55-57.
Івашкевіч Віктар. 220113, Усходняя, 50-128. 66-58-87.
Мухін Георгі. 220094, пр. Ракасоўскага, 12-175. 49-04-22.
Собаль Міхась. 220069, Кахоўская, 64-62. 37-41-49.

Алена Радкевіч

С У Д Н А Д А Л Я К С А Н Д Р А М П У Ш К І Н Ы М

Арт. 186-3 КК БССР. Арганізацыя, а таксама актыўны ўдзел у групах дзеяньнях, якія груба парушаюць грамадскі парадак ці зьвязаныя зь відавочным непадпарадкаваньнем законным прадстаўнікам улады ці цягнуць парушэньне работы транспарту, дзяржаўных ці грамадскіх прадпрыемстваў, установаў, арганізацыяў...

Арт. 186 КК БССР. Самаўпраўства, г.зн. самавольнае, з парушэньнем устаноўленага законам парадку, здзяйсненьне свайго сапраўднага ці меркаванага права, якое прычыніла істотную шкоду грамадзянам ці дзяржаўным і грамадскім арганізацыям...

Абвінавачваньне менавіта па гэтых артыкулах КК БССР было